مێژووی گریان بۆ مێژووی گریان!.. سەدیق ڕواندزی

بێگومان هیچ مرۆڤێك نییە بە جۆرێك لە جۆرەكان و بۆ ساتێك لە ژیانیدا، بە هۆی ڕووداو و كارەساتێكی دڵتەزێنەوە نەگریابێت. گریان، بەشێكە لە سرووشتی سایكۆلۆژی و بایۆلۆژییانەی هەموو مرۆڤێك و مرۆڤیش بوونەوەرێكی كۆمەڵایەتییە و پێكهاتەیەكە لە هەست و سۆز و ئاوەز و ماكەكان، بۆیە زۆر ئاسایە بگری، ئەگەرچی لە كۆمەلگەی ئێمەدا، گریانی پیاو وەك جۆرێك لە شوورەی كۆمەڵایەتی دەبینرێت. گریان هەر تەنها خاڵی كردنەوەی كەف و كوڵێكی ناخی نییە، بەڵكو ڕەنگدانەوەی ئەو پەیوەندییە ڕوحی و كەسی و دەروونییەیە، كە مرۆڤ هەیەتی و لە بەریەككەوتن دابووە لە گەڵ ڕووداوێك یان كارەساتێك. دیارە لێرەدا مەبەستمان ئەو گریانە نییە، كە بە هۆی دڵخۆشی و سەركەوتنەوە دەبینرێت و ڕوودەدات، چونكە بە بڕوای من، هەموو ڕەهەند و دەلالەتەكانی گریان، لەو كەشە غەمگینییە دایە كە مرۆڤ تێی دەكەوێت و هەرگیزاو هەرگیز، گریانی سەركەوتن و خۆشی، بەراورد ناكرێت بە گریانی دڵتەنگی و هەبوونی خەمێكی گەورە و قووڵ. گریان لە كەیەوە دروست بووە؟ یەكەم مرۆڤ كێ بووە گریاوە؟ ئەمانە ئەو پرسیارە ئەنتۆلۆژیانەن، كە ڕەنگە تا ئێستاش بێ وەڵام مابنەوە. دیاریكردنی مێژوویەك بۆ گریان، ساغكردنەوەی مێژوویی و ئەنتۆلۆژی و بگرە سرووتیشی دەوێت، چونكە گریان وابەستەی هەر یەك لەو ڕووانەی ژیانە. كتێبی (مێژووی گریان)، كتێبێكە لە بارەی دیاردەی سرووشتییانەی گریان و پەیوەندی مرۆڤ بە گریان و هەموو ئەو فاكتانەی دەبنە هۆكاری دروستبوونی گریان لای مرۆڤ. كتێبەكە، گەرچی لێكۆڵینەوەیەكی درێژ و چڕە، بەڵام لە ڕوانگەی من وەك خوێنەرێك، لێكۆڵینەوەیەكی تەواوكاری نییە، بەلایەنی كەمەوە لە بارەی مێژووی گریان. ناونیشانی كتێبەكە مێژووی گریانە، بێگومان هەمووشمان دەزانین كە مێژووی هەر ڕووداو كارەسات و دیاردەیەك، دەبێ لە ڕوانگەیەكی زانستی و ئەریكۆلۆژی، ساغبكرێتەوە. مێژوو، بە تایبەتیش ئەگەر بمانەوێت لە ڕەهەندێكی زانستییەوە لێی بدوێین، دەبێ بە ئەرگۆمێنت، بەڵگەكانی بخرێنە ڕوو. لەو ڕوانگەیەوە گەرچی ئەو كتێبە ناوی (مێژووی گریانە) بەڵام نووسەری كتێبەكە، نەیتوانیوە وەڵامی ئەو پرسیارە مێژووییە بداتەوە، كە گریان كەی دروست بووە. تەنانەت خۆی لەو پرسیارە دەدزێتەوە و بە هەندێك بۆچوونی سادە و نا بڕواهێنەر، خۆی لەو

بابەتە لادەدات. ئەو لە بارەی مێژووی گریانەوە دەنووسێت:(یەکەمین مرۆڤ کێ بووە گریاوە، یەکەمین هۆکار چی بووە بۆ گریان، وا باشە خۆمان نەخەینە نێو ئەم پرسیارە قووڵانەوە، ئەگەر خۆشمان تێخست، بە ئاسانی لێی دەرنایەین. لا 83) لێرەدا دەکرێ بپرسین، ئەگەر نووسەری کتێبەکە نەتوانێت مێژووێك بۆ گریانی مرۆڤ دیاری بکات، کەواتا ناونانی کتێبەکەی بە مێژووی گریان ، نووسەر ناخاتە ژێر پرسیاری خوێنەرانەوە؟ مێژووی گریان وەك ئەوەی لە ناونیشانەکە هاتووە، ئاخۆ بە مانای ئەوە نایەت، کە نووسەر سەرەتا مێژوویەکانی گریان باس دەکات؟ کەی و چۆن و کێ یەکەم کەس بووە گریاوە؟ گریمان ئەگەر ئەو پرسیارانە، پرسیاری فیکری ئاڵۆز و بێ وەڵام و مێژووێکی دیاریکراو بن، کەواتا ناونانی کتێبەکە بە مێژووی گریان، دەسپێکێکی هەڵەیە. بۆیە دەبوو ناونیشانی کتێبەکە، بە جۆرێکی دیکە بووایە. چونکە ناکرێت بانگەشەی مێژووی گریان بکەیت و نەشتوانیت بە بەڵگەی مێژوویی ئەو مێژووە ساغبکەیتەوە و دەریبخەیت و تەنانەت خۆشت لە باسەکە بدزییەوە. ئەمە یەکەم ئیشکالییەتی بەرکەوتنی خوێنەرە بەو کتێبە. چونکە ئەو بەر بابەتێك دەکەوێت، کە هیچ سەرەداوێکی مێژوویی تێدا نییە و ڕوانگەی نووسەری کتێبەکەش، وەك ڕوانگەی هەموو ئەوانیترە، کە نازانن گریان کەی سەریهەڵداوە. ئەمە لەلایەك، لەلایەکی ترەوە، لە درێژەی باسەکەیدا دەربارەی مێژووی گریان، نووسەر ئەو بۆچوونەی خۆی ڕەت دەکاتەوە و ئەمجارەیان گریان دەبەستێتەوە بە چەند دیاردەیەکی سرووشتی و مرۆیی و ئەنتۆلۆژی و مێژووێکی بۆ دیاری دەکات، کە من بڕوام وایە ئەمیش خۆی لە خۆیدا هەڵەیەکی دیکەی نووسەری کتێبەکەیە.

نووسەر ئەمجارەیان دەنووسێت:(لە دەستدانی وڵات و نیشتمان و هاوڕێ و تووڕەبوونی خواکان، یەکەم سەرچاوە بووە بۆ گریانی مرۆڤ و وروژاندنی هەستی گریان و فرمێسك ڕشتن. لا 193) ئەگەر لە پەراوێزی ئەو بۆچوونەوە بڕوانینە سەرەتاکانی دەرکەوتنی گریان، ئەوا نووسەر ئەمجارەیان مێژووێك بۆ گریان بە تێگەیشتنی خۆی دیاری دەکات، بەڵام بێگومان دیسانەوە ئەو بۆچوونە و ئەو مێژووە، بۆچوونێکی نالۆژیکی و نا مێژووییە. ئەگەر یەکەم گریانی مرۆڤ بۆ هاوڕێ و لە دەستدانی خاك و نیشتمان بێت، ئێمە ڕووبەڕووی ئەو پرسیارە دەبینەوە، کە ئایا مرۆڤ لە سەرەتادا هاوڕێ و نیشتمانی هەبووە؟ بە دەربڕینێکی تر، هەموو سەرچاوە ئەریکۆلۆژیی و شوێنەواریی و مێژوویەکان باس لەوە دەکەن، کە مرۆڤ سەرەتا بە شێوەیەکی ساکار و بە تەنها لە ئەشکەوتەکاندا ژیاوە و ژیانی بە ڕاوکردن گوزەراندووە و پاشانیش ئاگری دۆزیوەتەوە و لە شاخاکانەوە هاتێتە نێو دەشتەکان

و کشتوکاڵی کردووە. لە دەرەنجامی ئەو گردبوونەوە کۆمەڵایەتی و تێکەڵاوییە خێڵەکی و گشتییەوە، ئیدی زمان و ژیانی بە کۆمەڵ و پێداویستییەکانی دیکەی دۆزیوەتەوە و دەستەبەر کردووە. کەواتا مرۆڤ لە سەرەتادا نە هاوڕێ، نە نیشتمانی هەبووە، نە خوداشی ناسیوە. ئیدی نازانم نووسەری کتێبەکە بە پشت بەستن بە کام بەڵگەی زانستی و مێژوویی و ئەریکۆلۆژی، باس لەوە دەکات کە یەکەم جار مرۆڤ بۆ هاوڕێکانی گریاوە؟ بێگومان ئەو بۆچوونە، بۆ چوونێکە ناتوانرێت لە ڕووی مێژووی و فەلسەفی و بوونیشەوە، پشتی پێ ببەسترێت و بکرێتە سەرچاوە، بەڵکو هەر تەنها ڕایەکی کەسی و تایبەتی و قسەیەکی ئاسایی نووسەری کتێبەکەیە. مێژوو، ساغکردنەوە و خستنەڕووی بەڵگەی باوەڕپێکراوە. بە تایبەتیش مێژووێك کە پەیوەندی بە ژیانی مرۆڤ، وەك بوونەوەرێکەوە هەبێت. بۆ نموونە: لە ئەشکەوتی نیاندرتاڵ یان شانەدرە، ئێسك و پرووسکی مرۆڤ دۆزراوەتەوە، کە مێژووەکەیان بۆ ملیۆنان ساڵ دەگەڕێتەوە و سەلمێندراویشە. بۆیە هەر کەسێك لە ئێمە، دەتوانێ مێژووێکی زارەکی و بێ ئەرگۆمێنت، بداتە پاڵ گریان، یان هەر داهێنراوێکی دیکەی مێژوویی و زانستی و ئەو بۆچوونەی نووسەر، بەهایەکی زانستی و مەعریفی نییە. هەر لە درێژەی باسەکەیدا لە بارەی گریانەوە، نووسەر دەنووسێت:_(هیچ کەسێك و هیچ سەرچاوەیەك نییە بتوانێت، بە تەواویی دەست نیشانی ساتەکانی گریان لای مرۆڤێك بکات و ساتێك بۆ وروژاندنی هەستەکانی دابنێت. لا 53).

بە بڕوای من، زۆر بە پێچەوانەی ئەو بۆچوونە ڕەهایەی نووسەرەوە، مرۆڤ زۆر بە ئاسانی دەتوانێت، هەستەکانی بوروژێنێت و تەنانەت ب ەڕێگەیەکی زۆر سەرەتاییش، هەستی بەرامبەرەکەشی بوروژێنێت. زەحمەتییەکی زۆری ناوێت، تا مرۆڤێك بگریێت و هەستەکانی بوروژێت. مەگەر مرۆڤ، کە دیمەنێکی تراژیدی دەبینێت، فرمێسك ناڕێژێت؟ کە گوێبیستی هەواڵێکی دڵتەزێن، کە پەیوەندی بە ڕووداوێکی تراژیدیەوە هەیە دەبێت، زۆر بە ئاسانی ناگری و ناوروژێت؟ ساتە ناخۆشەکانی مرۆڤ، بە تایبەتیش لە کۆمەڵگایەکی وەك ئێمەدا، ئەوەندە زۆرن و ئەوەندە کارەسات و ڕووداوی تراژیدی هەن ڕوویانداوە و بە ئێستاشەوە ڕوودەدەن، کە زۆر بە سانایی مرۆڤ دەگریێنن و کاری لێ دەکەن. کاتێ هەواڵی شەهیدبوونی پێشمەرگەیەك، دەدرێتە دایکی، چەند بە خێرایی و بە زوویی دەوروژێت و شین و لاوانەوە دەکات. بۆیە ئەوە نییە نەتوانیین دەست نیشانی سەرچاوەی هەستەکانی مرۆڤ و گریان بکەین. تەنانەت ئەگەر هەواڵێکی ناخۆش بە هەڵە و تەنها بۆ گاڵتەش بێت، بە بەرامبەرەکەتی بگەیەنی، دەوروژێت و دەکەوێتە پەشۆکان و دوودڵییەوە. بە پێچەوانەوە مرۆڤ سرووشتێکی کۆمەڵایەتییانەی هێندە

سەیر و ئاڵۆزی هەیە، کە تەنانەت بە یەك قسە و كۆمێنت و گاڵتە پێكردنێك، ئەتمۆسفیری تووڕەیی دەفرێت و كورد گوتەنی دۆ و دۆشاو تێكەڵ دەكات. وروژاندنی هەستەكانی مرۆڤی بەرامبەرمان، بە دیوێكی خۆشی یان ناخۆشی بێت، ئاسانترین كارێكە ئەگەر مەبستمان بێت، بیكەین. بۆیە ئەوە نییە كەس نەتوانێت بەرامبەرەكەی بوروژێنێت، وەك ئەوەی نووسەری كتێبەكە نووسیویەتی. دواجار دەڵێم ئەم كتێبە گەرچی گەلێك باسی لە بارەی گریانەوە تێدایە، بەڵام گەلێك لە بابەتەكانیش، بۆ خوێنەر مایەی گومان و پرسیاركردنن، كە لە كتێبەكەدا بێ وەڵامن.

- پەراوێز: مێژووی گریان، نووسینی: سەڵاح حەسەن پاڵەوان، بڵاوكراوەی: وەشانخانەی مادیار _ كوردستانی ڕۆژهەڵات_2020.

*ئەم بابەتە لە ڕۆژنامەی هەولێر ژمارە (3479) ڕۆژی 8/6/2021 بڵاوكراوەتەوە.

خوێندنەوەیەک بۆ کتێبی (مەیادە، کیژەکەی عێراق) یان سەربوردەی ژنە زیندانییەکانی ناو دەزگای ئەمنی بەغدا

هیوا ناسیح

کتێبی (مەیادە کچەکەی عێراق، ژنێک ئەشکەنجەی زیندانەکەی دەگێڕێتەوە). ئەم کتێبە کە نزیکەی ٤٠٠ لاپەڕەی قەبارە مامناوەندە، بە زمانی ئینگلیزی ساڵی ٢٠٠٣ دوای روخانی رژێم لە نیویۆرک چاپ و بڵاو دەبێتەوە. بریتییە لە گێڕانەوەی چیرۆکی راستینە و سەربوردەی کۆمەڵێک ژن و کچی زیندانیکراوی سەردەمی بەعس لە نێو دەزگای بەدناوی ئەمنی بەڵەدییە لە بەغدا لە ساڵی 1999دا.

خانمەڕۆژنامەنوسی ناسراوی ئەمریکی (جین سەسۆن) دایڕشتۆتەوە و بڵاویکردۆتەوە، ئەمەش بە ڕێککەوتن لەگەڵ مەیادە عەسکەری، خاوەنی گێڕانەوە و رووداوەکان. یەکەم چاپی ئەڵمانی هەمان ساڵ کە لەلایەن چوارکەسەوە وەرگێڕراوە لە ئەڵمانیا بڵاوکراوەتەوە, تا ساڵی ٢٠٠٨ چاپی پێنجەمی لەوێ بڵاوکراوەتەوە، من ئەمەیانم خوێندۆتەوە.

ئەم خانمە ڕۆژنامەنوسە ناسراوەی کە نزیکەی ١٢ ساڵ لە سعودییە ژیاوە، بۆیە باش شارەزای ژیان و گوەزران و نەریت و بەهاکانی عەرەبی و ئیسلامییە، هاوینی ساڵی ٢٠٠٨ سەروەختی حوکمی سەددام و گەمارۆی ئابوری بە هۆی سزاکانی ئەنجومەنی ئاسایشی نێودەوڵەتی لەسەر عێراق بە هۆی بوونی چەکی کیمیاوی و بایۆلۆجی، کە سەددام نکۆڵی لێدەکرد، ئەم بۆ کاری راگەیاندن وەک ڕۆژنامەنوسێک سەردانی بەغدا دەکات و لەوێ مەیادە دەناسێت و دەبێت بە وەرگێڕی ناوبراو. دوای چەند هەفتەیەک کارەکەی تەواو دەبێت و دەگەڕێتەوە ئەمریکا. بەڵام پەیوەندییەکی زۆر توند و ڕۆحی لە نێوانیان دروست دەبێت و بە نامە و تەلەفون بەردەوام دەبێت. مەیادە ماوەیەک ون دەبێت و دوای دەرکەوتنەوەی کە لەزیندان بووە، دەگاتە لای دایکی لە عەممان و لەوێوە بەش بەش چیرۆکی زیندانیکردنی و رەوشی قێزەونی ناو زیندانەکەی بۆ جین دەنێرێت، تا لەوێ ئەنجامدا ئەم کتێبەی لێ بەرهەم دێت.

مەیادە، کە ناوی تەواوی (مەیادە نزار جەعفەر عەسکەریی)ە، واتە کوڕەزای جەعفەر عەسکەرییە، کە لە ساڵانی بیستەکان و سییەکانی سەدەی رابردوودا یەک لە کەسایەتییە سیاسی و سەربازییە کاریگەرەکانی عێراق بووە، ماوەیەک وەزیری بەرگری و دووجاریش سەرۆکوەزیرانی عێراق بووە. نوری سەعید کە دەکاتە خاڵی باوکی مەیادە ساڵانێکی درێژ سەرۆکوەزیرانی عێراق بووە، چونکە جەعفەر عەسکەریی زاوای نوری سەعیدی بووە،. لە دایکیشەوە مەیادە هەر لە خێزانێکی بەناوبانگی بەغدایە، دایکی ناوبراو ناوی سەلوایە کچی (ساتع الحوسری)یە کە بە دامەزرێنەر و باوکی بیری نەتەوەیی عەرەبی دادەنرێت و نوسەر و ئەکادیمییەکی ناسراوی سەردەمی خۆی بووە، ئەم یەکەم جار لە مێژووی عێراقدا وەزارەتی پەروەردەی دروستکردوە و قۆناغەکانی خوێندنی عێراقی بە پرۆگرام و شێوازی ئەکادیمی ڕێکخستوە، چونکە شارەزای ئەو بوارە بووە، کە لەوسەردەمەدا ئەو پسپۆڕییە زۆر دەگمەن بووە. ماوەیەکیش خۆی وەزیر بووە. خێزانی مەیادە بەم هۆیەوە یەکێك بووە لە خانەوادە ناودار و بەدەستەڵات و دەوڵەمەندەکانی عێراق. باوکی لە بەهاری تەمەنیدا بە سەرەتان کۆچی دوایی دەکات، دایکیشی کە پەیوەندییەکی زۆر باشی بە دەستەڵاتدارانی بەغدا و عەرەب و هەندێک دیپلۆماسیە بیانییەکانیشەوە هەبووە لە

عومانی بایتەختی ئوردون ژیاوە.

مەیادە لە ئەوروپا خوێندویەتی و بڕوانامەی زانکۆی هێناوە و ئینگلیزییەکی زۆر باشی زانیوە، لە گەنجیدا دەست دەکات بە کاری ڕۆژنامەنوسی و یەکێک دەبێت لە ڕۆژنامەنوسە بەتواناکانی سەردەمی خۆی لە سەرەتای هەشتاکاندا و بەم هۆیەوە سەددام دوو جار خەڵاتی دەکات (وێنەکانی ناوبراو لەگەڵ سەددامدا لە کتێبەکەدا بڵاوکراوەتەوە). دواتر لە مێردەکەی جیادەبێتەوە، ئەم کە دوو منداڵی هەیە، کە ناویان عەلی و فایە. ئیتر چاپخانەیەک لە بەغدا دەکاتەوە و چەند کەسێک کاری تێدا دەکەن و خۆی بەڕێوەی دەبات. لەوێدا کاری چاپکردنی مەلزەمە و پۆستەر و لەبەرگرتنەوە دەکات. ڕۆژێکی ئاسایی دەچێتە سەر کار و لە پڕ دوو کارمەندی ئەمنی بەعسی دێن و داوای لێدەکەن لەگەڵیان بچێت، ئیتر دەیبەن بۆ زیندانی بەلەدییات لە بەغدا، بەشی ٥٢ کە تەرخانە بۆ ژنە زیندانییەکان. ئەو زیندانە یەکێک بووە لە بەدناوترین شووێنی ئەشکەنجەدان و ئازاری جەستەیی و دەروونی زیندانییانی سیاسی. ئیتر لێرەوە چیرۆکەکە دەست پێ دەکات.
مەیادە کە نازانێت لە سەر چی گیراوە لە بەشی ٥٢ی زیندانەکە لە گەڵ ١٧ کچ و ژنی تردا زیندانی دەکرێت، کە تەمەنییان لە نێوان بیستەکان و پەنجاکاندایە، ئەو ژنانە هەندێکیان چەندان مانگ و هی تریان چەندان ساڵە لە ژێر ئەشکەنجەی دەرونی و جەستەیی و سەختدان. ئەو هەموو ناوبانگ و دەوڵەمەندی و ناسراوی و پەیوەندییە تایبەتییانەیان لە سەرەتادا هیچ دادی نادا و لە هەمان دۆخی ئازاراوی و سەختی زیندانەکەدا وەک ئەوانی دی دەژی و کات بەسەر دەبات و ئەشکەنجەی توند و بێبەزییانەش دەدرێت. نەک هەر ئەمە ڕۆژانە گوێیان لە ئازار و هاوار و ناڵەی زیندانییەکان و ئەشکەنجەدانییان دەبێت. ئەو ژنە لە بەر تاریکی و سامناکی زیندانەکە لە کتێبەکەدا بە (ژنانی تارمایی) ناوی هاوزیندانییانی دەهێنێت، زۆربەیان لەسەر تاوانی بچوک، کە هیچ پەیوەندی بە سیاسەتیشەوە نییە، گومانییان لێ کراوە و بە سیاسیی تاوانبار کراون. ڕۆژانە بە بەرنامە بۆ لێکۆڵینەوە و ئەشکەنجەدان بانگ دەکرێن و دواتر لە هۆشێکی تەواو بێهێزی و زۆرجار بە بێهۆشی بە لەش و سەروچاوی خوێناوییەوە دەگەڕێنرێنەوە زیندانەکە. هەندێکیان کچی زۆر جوان و دڵگیرن و پێدەچێت تەنها بۆ ملکەچپێکردن و تێرکردنی ئارەزوو و رابواردنی بەڕێوبەرانی زیندان تاوانییان خرابێتە پاڵ و زیندانیکرابێتن. هەندێکیان لەسەر کەسوکارییان گیراون. مرۆڤ کە ئەو ئەشکەنجە و سوکایەتییانە دەبینێت، کە دەگاتە

ڕادەی لە مرۆڤ خستنی زیندانییان و شکاندنی شکۆ و کەرامەتیان، درک بە دڕندایەتی بەعس و پاسەوانانی زیندان دەکات، کە چەندە دڕەق و بێبەزەیی و نامرۆڤ بوونە! دیارە سەرجەم دەستەڵاتە دیکتاتۆر و تاکڕە و پۆلیسییەکان هاوشێوەن لەمەدا.

مەیادە دەڵێت (کاتی خۆی لە ڕۆمانێکدا خوێندومەتەوە، کە گوێلێبوون لە ئەشکەنجەدانی بێبەزییانەی کەسێکی بێتاوان، لەوە دڵتەزێن و بەئازارترە کە خودی خۆت ئەشکەنجە بدرێی، ئێستە تێگەیشتم ئەم وتەیە ڕاستە). لە نێو کچە زیندانییەکاندا یەکێکیان کە ناوی (سەمارا)یە، ژنێکی زۆر بێوینەیە لە ئیرادە و توانا و ملکەچنەبوون، سەرەڕای ئەو ئەشکەنجە زۆرانەی خۆی، کەچی وەک دەستەخوشکێک و پەرستیارێک بە سەرجەم ئەوانەی تردا ڕادەگات و تەداوییان دەکات، دەیانشێلێت، بەدەوریاندا دێت و دڵیان دەداتەوە. ئەم ژنانە کە لە چین و توێژی جیاجیای کۆمەڵگاوە هاتون، هەر یەکە و چیرۆکی خۆی هەیە، ڕۆژان و شەوانی تاریک و سامناک و درێژی زیندان بە دڵدانەوەی یەکتری و گێڕانەوەی چیرۆک بۆ یەکتری بەسەر دەبەن، هەندێک لەمانە خوێندەواری بەرزن، هەیانە دایکی چەند منداڵە و هەشیانە بەخێوکەری دایکوباوکە پیرەکەیەتی. یەکێکیان دکتۆرە. باسی کچە کوردێک دەکات ناوی (سەفانە یان زەفانە) و تەمەنی بیست ساڵ بووە، باوکی لە جەنگی کوێت کوژراوە، لە زانکۆ خوێندویەتی و لە بانکێک کاری کردوە، لەسەر ئەوەی بە ئیمزای ئەمەوە پارە بە ناوی نەناسراوەوە وەرگیراوە دەسگیرکراوە و ئەشکەنجە دەدرێت، چونکە گومانی سیاسی بوونی کارەکە دەکەن.

مەیادە کاتێک زۆر بێتاقەت و بێزار دەبێت و نازانێت چۆن ئەو هەموو کاتە بەتاڵەی زیندان پڕ بکاتەوە، بەراوردی دەکات بەو ڕۆژانەی زۆر سەرقاڵ و پر کار و بێکات بوو دەڵێت (بیرمە پێشتر ئەوەندە سەرقاڵی ژیانم بووم، کە سەعاتەکانی ڕۆژ بەشی نەدەکردم، تا ئەرکەکانم جێبەجێ بکەم، کەچی ئێستا لەم زیندانەدا ژیانم بەشی ئەوە ناکات، کە سەعاتەکانی ڕۆژانەی ئێرەی پێ پڕ بکەمەوە!). ئەو کەبەردەوام دڵی لای کچ و کوڕەکەیەتی، کە دەبێت ئێستا لای کێ بن و کێ سەرپەرشتییان بکات.

ئەم چونکە پێشینەیەکی ڕۆشنبیری فراوانی هەیە، دەست دەکات بە گێڕانەوەی مێژوو بۆ هاوزیندانییەکانی، دامەزراندنی وڵاتی عێراق، تا مردنی شا فەیسەڵی یەکەم ١٩٣٣ لە سویسرا، ئینجا شای نوێ و تا ڕوخاندنی شا و دامەزراندنی کۆماریی ساڵی ١٩٥٨. چیرۆکی ژیانی خۆی و باوانی و بنەماڵەکەیان، هەروەها چیرۆکی نهێنییەکانی ماڵی سەدام و پەیوەندی خراپ و ناکۆکی نێوان سەدام و ساجیدەی ژنی و

هێنانەوەی ژن بەسەریدا لە لایەن سەدامی مێردییەوە. کە بەوردی ئاگادارە و زانیاری هەبووە. هەروەها باسی فازڵ بەڕاک دەکات، کە سەرکردەیەکی دڵسۆز و وریای بەعس بووە و پەیوەندییەکی توند و تۆڵی لەگەڵ ماڵی ئەماندا هەبووە، ئەو پیاوە دەگاتە سەرۆکی گشتی هەواڵگریی (ئیستخبارات)ی عێراق و یەک لە کەسە هەرە نزیک و دڵسۆزەکانی سەددام بووە، کەچی تەنها لەبەر ئەوەی ژمارە حسابییەکی بانکی لە سویسرا دەکاتەوە، دەیخەنە زیندان و پاش سوکایەتی و ئەشکەنجەدانێکی زۆر دەیکوژن. وەک چۆن هیچ دەستەڵاتێکی ستەمکار وەفای بۆ کەسە دڵسۆز و هەرە نزیکەکانی خۆشی نییە و ڕۆژێک لەناویان دەبات، کە کاری پێیان نەما! ئەمە لە نێو حزبە کوردییەکانیشدا هەیە.

لە باسی دڕندەی سەددامدا دەڵێت، سەدام بە ئەنقەست دەرمانی پێویستی نەخۆشیی کوشندەی نەدەنارد بۆ نەخۆشخانەکان تا زۆرترین مناڵ ببنە قوربانی و لە میدیای جیهانیدا وەک بەرئەنجامی ئابڵۆقەی ئابوری سەر عێراق دەنگبداتەوە، هەر بە هەمان مەبەست کاروانی ڕیزی تابوتی بەتاڵی ڕێکدەخست بەرەوگۆڕستان، گوایا مناڵی ساوای مردون لەبەر نەبوونی شیر و دەرمان…هتد. پاشان دێتە سەر چاوپێکەوتنێکی ڕۆژنامەوانی لەگەڵ عەلی حەسەن مەجید، و دەڵێت عەلی کیمیاوی کەسێکی زۆر گێل خۆبەشتزان و کەمزانیاری بوو بەڵام نکۆڵی لە ژیانی مناڵێتیی بە کولەمەرگی و هەژاری خۆی نەدەکرد.
پاش بەسەربردنی نزیکەی مانگێک ئینجا مەیادە تێدەگات، کە هەندێک بەیاننامەی دژ بە ڕژێم لە یەکێک لە خانەی چاپ و لەبەرگرتنەوانەی ئەو ناوچەیەی بەغدا چاپکراوە، کەچی بەعس دێت بۆ ئەوەی بەڵگەی لە سەر هیچ یەکێکیان هەبێت سەرجەم خاوەنی ئەو خانەی چاپکردنانە دەسگیردەکات و ئەشکەنجە دەدات، ئەمیش یەکێکە لەو گومانلێکراوانە!

دوای نزیکەی مانگێک دایکی مەیادە، کە وەک وتمان کەسایەتییەکی ناسراو بووە و پەیوەندییەکی بەرفراوانی هەبووە، واسیتەی بۆ دەکات و بە مۆڵەت و بەشێوەی کاتیی ئازاد دەکرێت، ئیتر دوای ئەمە، مەیاددە کەتەواو بێئومێد بووە لە ژیانی عێراق، بە یەکجاری لەگەڵ مناڵەکانیدا بەرەو ئوردن دەچێت و لەوێ نیشتەجێ دەبێت، وەک بەڵێنیشی بە ژنە زیندانییەکان دابوو، هەواڵی ئەوان بگەیەنێت بە کەسوکاریان لە ڕێگەی ژمارە تەلەفونەکانیانەوە، کە هەندێکیانی لەبەرکردبوو، هەندێکیانیشی لەسەر دیوی ناوەوەی تەنورەکەی نوسیبوو! هەروەک پەیمانیشی پێیان دابوو سەرجەم چیرۆکەکانیان

بنوسێتەوە و بیگەیەنێتە دونیای دەرەوە، تا چیرۆکی ئازار و ئەشکەنجەی نامرۆڤانە و بێبەزەییانەیان بۆ جیهان ئاشکرا بێت.

ئەوەی جێگەی سەرنجە لێرەدا، دەڵێت، کاتێک سەدان کۆچکەر لە گەراجی گەورەی بەغدا بووین بەرەو عەمان بچین، لە پڕ عودەی بە خۆی و پڵنگێکەوە، کە بەزنجیرێکەوە بە دەستییەوە بوو لە سەیارە دابەزی و بە نێوماندا گەڕا، جوێنی دەدات و تفی لێ دەکردین و دەیگوت: ئێوە ناپاکن، عێراقی خۆشەویست بەجێدێڵن و دەچن بۆ دەرەوە!
وەک رەخنە و سەرنج، ناوبراو هەرچەندە بەعسی نەبووە، بەڵام رۆژنامەنوسێکی چالاکی دەزگای راگەیاندنی بەعس بووە. زۆریش سەرسامە بە بیروباوەڕ و فەلسەفەی فکریی ساتع ئەلحوسریی باپیری (باوکی دایکی)، لە کاتێکدا کە بیروباوەڕەکانی ئەو هەندێکیان شۆڤێنین، بۆ نمونە باوەڕی وایە سەرجەم کەمەنەتەوەکانی نێو وڵاتانی عەرەبی لەنێو بۆتەقەی ئوممە عەرەبیدا بتوێنەوە بۆ خزمەتی عەرەب و عروبە، وە ڕای وایە عەرەببوون شانازییە و دەبێت هەموو شتێکی بەقوربان بکرێت، تەنانەت یەک لە کتێبەکانی بە ناوی (العروبە اولا)ەوەیە! دەبوو مەیادە وەک کەسێک کە لە ئەوروپا خوێندوێتی، رەخنەی لەو بیرکردنەوانەی گرتبا. لەمانەش هەموو سەیرتر، پاش ئەو هەموو ئازاردان و سوکایەتییانەی پێی دەکرێت، تەنها رەخنە لە کاروکردەوەکانی سەددام و بەعس دەگرێت، بەڵام نابێتە ئەندام لە حزبێکی نەیاری سەددامدا یان دژی رژێم هیچ چالاکییەک ناکات، یان لای کەمی لەو کتێبەدا باس نەکراوە، کە کارێکی دژ بە رژێم کردبێت وەک خەبات دژ بە دیکتاتۆرییەت و سەرکوتکردن. دواتر چیرۆکی زۆربەی ژنەزیندانییەکان دەگێڕێتەوە. لە بەدواداگەڕانیشم بۆ ئەم ژنە، زانیم کە ساڵی ٢٠٠٥ بە شێرپەنجە کۆچی دوایی کردوە.
تێبینی: باسکردن لە زەبروزەنگی بەعس ئەوەندەی گەردیلەیەک لە ستەم و بێدادی و زۆرداری دەستەڵاتی کوردی کەمناکاتەوە.

سەرچاوە: MAYADA; Tochter des Iraks, Eine Frau berichtet von den Schrecken ihrer Folterhaft, Weltbid, 5. Auflage 2008, ISBN 978-3-89897-832-3

کتێبی/ شیعر شارای شیعری شاعری کەوتنە خوارەوەی گەردون.. سەڵاح جەلال عەبدوڵڵا

ژیاننامە
سەلاح جەلال عبداللە رەحیم
یەکەم
موالیدی 1963 سلێمانی شارباژێڕ. لەدایك بونی دەگەڕێتەوە بۆ رۆژی کەوتنە خوارەوەی(عبدالسلام عارف) لە تەیارە هەروەك هەمیشە دایکی جەختی لەسەرکردۆتەوە.
خوێندنی سەرەتایی و ناوەندی لە سلێمانی بووە.
زانستی ئیسلامی لەمزگەوت و تەکیەکاندا خوێندووە.
دەرچوی ئامادەیی ئاینی ئیسلامیە/ لە وەزارەتی ئەوقاف وکاروباری ئاینی لە شاری هەولێر ساڵی 2009 – 2010
دەرچوی زانکۆی عراقیە لە بەغداد/ کۆلیژی زانستە ئیسلامیەکان/ بەشی ئاینەکان و مەزهەبەکان و دایەلۆژی شارستانی لە ساڵی/2011-2012 لە ساڵی 2014- 2015 –تەواوی کردووە.
بڕوانامەی ماستەری بەدەست هێناوە بەپلەی زۆر باشە لە هەمان بەش بۆ سالی 2018=2021.
ئەندامی یەکێتی نوسەرانی کوردستانە.
ئەندامی یەکێتی گشتی ئەدیبان و نوسەرانی عێراقە .
ئەندامی یانەی رۆژنامەنوسانی کوردستانە.
ئەندامی یانەی رۆژنامەنوسانی عێراقە.
ئەندامی یانەی هونەرمەندانی عێراقە.

دووەم
لە ساڵی 1983 دەستی بە نوسین کردووە.
لە ساڵی 1989 یەکەم دیوانی شیعری بەناونیشانی (ئیشککر) پێشکەش کردوە بەبەڕێوەبەرێتی رۆشنبیری کورد لەبەغداد. لەلایەن پسپۆڕەکانی رژێمی عێراقەوە لە چاپدانی قەدەغە کراوە.
لە هەمان ساڵدا(کفن پۆش و کەونی) بڵاوکردۆتەوە بە 130 دێڕ قرتاندنەوە.
زۆر دیوانی شیعری و رۆمان و دەقی ترو لێکۆڵینەوە وتاری بڵاوکردۆتەوە بە هەردو زمانی عەرەبی و کوردی.
ئەو بەرهەمانەی بە زمانی عەرەبی بڵاوبونەتەوە:

سێیەم

1-(سقوگ الکون) دیوان شعری 2000 .

2-(سدره الحسین) دیوان شعری 2012 .

• چوارەم

ئەو بەرهەمانەی بەزمانی کوردی بڵاوی کردونەتەوە.

1- کەوتنە خوارەوەی گەردون/ شارای شیعریم/ کۆی بەرهەمەکانی 1989/2012 .

2. (ئۆقیانوسی مەرگەسات) دەقی شانۆیی/2003.

3. (چیای ئاو) دەقی شانۆیی /2003.

4. (سیمیا لە شانۆدا) 2009 لێکۆڵینەوەی شانۆ.

5. (ئاوێنەی بورکانی ژەنەراڵ) ڕۆمان/1992-2012 بەرگی یەکەم.

6. ئاوێنەی بورکانی ژەنەراڵ/ڕۆمان/بەرگی یەك و دو/چاپی یەکەم/2019 چاپی دووەم .2021

7- (موسیقای مەرگی ناوەختە) رومان/1997-2020

8- (نەفخ و وێنەی با)ڕۆمان 2020 چاپی یەکەم.

9- کۆجیتۆی جەلال تاڵەبانی/1/ 2018 بەرگی یەکەم

10-کچانی بەفر (لادێن سیما)/ سیناریۆی فیلمی سینەمایی. چاپی یەکەم 2021

• پێنجەم

ئەو بەرهەمانەی ئامادەی چاپن بەزمانی کوردی .

1-(ریشاڵی تیۆری ڕۆمانی کوردی).لێکۆڵینەوە.

2-کۆجیتۆی جەلال تاڵەبانی /2019بەرگی یەك و دووەم.

3-کەوتنە خوارەوەی گەردون/ شارای شیعریم/ کۆی بەرهەمەکانی تا ئێستا ئامادەی چاپە.

4- کرێکارانی مەعریفەو شۆڕشی سپی/ وتار

• شەشەم

ئەو بەرهەمانەی ئامادەی چاپن بەزمانی عەرەبی .

7. (سور النور) دیوانی شعری .

2.لاشخصیه اللغه . مقالات ودراسات.

8. فنون قتالیه فی کردستان. مقالات

9. الشعریه تعنی الرؤیا التی لاتستقر. مقابلات.

10. صلاح جلال کهربه الذات الشاعره/ مقالات ودراسات مکتوب علی دواوینه.

• حەوتەم

ئەو بەرهەمانەی لەزمانی عەرەبیەوە وەریگێڕاونەتە سەر زمانی کوردی

ئامادەی چاپن :
1.سەرلەنوێ نوسینەوەی کوژاوەکان (تگریسات) مجموعە قصصیە للقاص والباحپ عباس عبدالجاسم. ئامادەی چاپە.
2.(احلام مبللە)دیوان شعری للشاعر(جابر محمد جابر). ئامادەی چاپە.

- هەشتەم
  - لەساڵی 1996ەوە دەستی بەکاری رۆژنامە نوسی کردوە، یەکەم بەرهەمی لە رۆژنامەی . المۆتمر العراقی بوە.
  - لەرۆژنامەی الادیب الپقافیە لە سالی 2003 تائێستا بەسیفەتی نێرەری رۆژنامەنوسی کاری کردوە دوایی بوە بە دەستەی نوسەران لە رۆژنامەکەدا .
  - لە رۆژنامەی المۆتمر العراقی ماوەیەکی زەمەنی کاری کردوە. لە رۆژنامەی القاصد ماوەیەکی زەمەنی کاری کردوە
  - بەرهەمەکانی بەهەردو زمانی کوردی وعەربی بڵاوکردۆتەوە .
  - لە فیستیڤاڵەکاندا بەشداری کردوە لەوانە جەواهیری و مەربەد و هی تر.

  [بۆ خوێندنەوەی ئەم کتێبە کلیکی ئێر□ بکەن..]

کۆپی کردنی وێنەی شیعری و تایتڵی شیعر دزییەکی شاراوەی ئەدەبیە.. ئیدریس کەریم

یەکێك لە دەرکەوتە نەخوازراوەکانی بەناو شۆڕسی تەکنەلۆجیا هاتنە کایەی کایەی ڕۆشنبیری ساختەیە ، گرنگترینیان دیاردەی کۆپی کردنی هەموو ئەو بەرهەمە ئەدەبی و کەڵتوریانەیە کە لەلەلایەن نوسەرانی لۆکاڵ یان جیهانی ئەنوسرێت. لە نێو ئەو لیشاوی زانیاریەی کە هەموو بوارەکانی ژیانی گرتوەتەوە زۆر ئەستەمە کە مرۆڤ بتوانێت گوڵبژێرێ بکات لە نێوان ئەدەبی ڕەسەن و ئەدەبی ساختە. هەڵبەت لە نێو هەموو ئەو بەرهەمە ساختە ئەدەبی و کەڵتوریانە دیاردەیەک لە جیهاندا سەری هەڵداوە کە ئەویش ئەدەبی دزراو یان ئەدەبی کۆپی

کراوە، ئەم دیاردەیە گەرچی تەنها تایبەت نیە بە سەردەمی مۆدێرنە بەڵام لەگەڵ ئاسانبوونی دەستکەوتنی بەرهەمی ئەدەبی و زۆری و جەنجاڵی تۆڕە کۆمەڵایەتی و نەمانی سنورە کلاسیکییەکانی نێوان ئەدەبی نزم و باڵا و لە هەمووی گرنگتر نەمانی ئەو چاودێرییە ڕەسەنەی کە بتوانێ ئەدەبی دزراو لە ئەدەبی ڕەسەن جیاکاتەوە ، ئیتر ئاسانە بۆ هەر نیمچە نوسەرێک کە بە ئارەزووی خۆی سەدان دێڕی بەسەرو بەر ڕیزکات و وەک بەهاراتیش چەند دێڕی شاعیرێکی ناسراوی جیهانی یان لۆکاڵی تێکەڵ کات و بە ناوی شیعرو ڕۆمان بەناوی بکاتەوە. کۆپی کردنی ئەدەبی یاخود پلەیجەریزم بە مانا ئینگلیزییەکەی ئێستا لە هەموو کاتێک زیاتر هەڕەشەیە بۆ ئەدەبی ڕەسەن و مەترسییەکی شاراوەشە بۆ بەفیڕۆچوونی توانا و بەهرەو ماندووبوونی هەموو ئەو نوسەر و ڕۆشنفیکرانەی کە شەو ڕۆژو فرمێسک و ئەشکەنجەو ئازاری خۆیان وەک مۆم ئەتوێننەوە بۆ بەرهەمهێنانی تێکستی ڕەسەن. چەند بە ئازارە ببینی تێکستێکی نوسراو لە لایەن ڕاوکەرێکی ئەدەبی پەلاماردراوە و هەموو هەناوی ئەو تێکستە وەک ئاسکێکی شەلتاخ لە خوێن شیتاڵ شیتاڵکراوە و زۆربەی زۆری یان بەشێک لە ئۆرگانەکانی دزراوە و لە تێکستێکی تری ساختەدا ئاوێتەکراوە و ناونراوە تێکستی شیعری.

دزینی ئەدەبی تەنها کۆپی کردنی تەواوی تێکستێک نیە، بەڵکو وەک نوسەران ئاماژەی پێدەدەن هەر کۆپی کردنێکی نایاسایی تایتڵ و ستایڵ و وشەکاری و وێنەی شیعری، تەنانەت فۆتۆو فیگەری پاشکۆو هاوپێچی تێکستێک بەشێکە لە پرۆسەی دزینی ئەدەبی.نوسەری کۆپیکەر بۆ ئەوەی تاوانی دزینی نەخرێتە پاڵ پێویستە ریفرانس و سەرچاوەی وەرگیراو هەمیشە ئیشارەت پێبدات. لە کوردستان دیاردەی دزینی ئەدەبی بوەتە دیاردەو دەیان کەلکە نوسەر و کۆپیکەری تێکستی ئەدەبی وەشانخانەو چاپخانەکانیان پڕ کردوە لە تێکستی دزراو.

لێرەدا وەک ئەماژەیەک بەو کەڵتوریی ئەدەبی دزراو چەند گوێپژێرێک لە نێوان دوو نوسەری بڵاوکراوەی دەنگەکان دەکەم ، یەکێکیان بە ناوی ستیڤان شەمزینی و ئەوی تر بەناوی کاوە عوسمان . من لێرەدا کارم بەوە نیە ئەم دوو نوسەرە تاچەند تێکستەکانیان بەهای ئەدەبیی و هونەری هەیە، و کاری منیش نیە بچمە کایەی ڕەخنەی ئەدەبی قووڵ و بەراوردکاری بەرز و نزمی ئاست لە نێوان تێکستی ئەو دوو نوسەرە، ئەوەیان بە ڕەخنە گرانی تر جێدێڵم ، باشترە هەر نوسەرێک بواری ئەدەبی خۆی بناسێ و ڕەخنەی تێکستی ئەدەبی بە کەسانی شارەزاو پرۆفیشنال بەجێبهێڵێت، بەڵام ئەوەی سەرنجی ڕاکێشام وەرگرتن و کۆپیکردنێکی ئاشکرایە لە ستایڵی شیعری و وێنای شیعری چەند تێکستێکی نوسەر کاوە عوسمان لە لایەن ستیڤان شەمزینییەوە.

من تەنها لێرەدا چەند نمونەیەک لە کۆپی کردنی وێنەی شیعری و تایتڵ و تەنانەت وێنەی باکگراوندی تێکستەکانی کاوە عوسمان ئەدەم لە لایەن نوسەر ستیڤان شەمزینی و با خوێنەر خۆی بڕیاردەربێ ، هەڵبەت من لێرەدا نامەوێت بچمە دایلۆگ و وڵامدانەوەی بەسوود و بێمانا لەگەڵ هیچ کەس لەو دوو نوسەرە و کاریشم بەوەنیە ڕایان چی ئەبێت لەسەر ئەم نوسینە بەڵام ئەم نوسینە تەنها ئاماژەدانێکی خێرایە بۆ کارێکی کۆپی کردنی تێکست لە لایەن نوسەر ستیڤان شەمزینی بۆ چەند تێکستی کەسانی تر.

تکامە خوێنەر بەراوردێک بکات لە نێوان تێکستێک بە ناوی (ژوانێک لە جەنگا) کە لە لایەن کاوە عوسمانەوە لە ڕۆژنامەی دەنگەکان لە

٢٠٢١/ ٧/١١

لینکی شیعرەکە لە ڕۆژنامەی ئەلەکترۆنی دەنگەکان

ژوانێک لە جەنگا.. شیعر/ کاوە عوسمان عومەر

ژوانێک لە جەنگا.. شیعر/ کاوە عوسمان عومەر – Dengekan
November 7, 2021
dengekan.info

پڕۆسەی کۆپی کردنی تایتڵ و وێنای شیعری تێکستەکە لە لایەن ستیڤان شەمزینی

یەکەم /

گەر خوێنەر سەرنج بدات هەمان تایتڵ و وێنەی شیعری تێکستەکەی کاوە عوسمان لە لایەن ستیڤان شەمزینیەوە کۆپی کراوە و بە شێوازێکی سەیر تێکستێکی تری دروستکردوە کە نیوەی تایتڵەکەی شیعری پێشوتری کاوە عوسمانەوە و نیوەی تری تایتڵکەکە بەشێکی تری تایتڵی تێسکستێکی تری کاوە عوسمانە کە ستیڤان شەمزینی کردوینیەتە یەک تایتڵ لە یەک تێکستا! بێ ئەوەی هیچ ئیشارەتێک بدات بۆ تێکستی پێشووتر! ، واتە دوو تایتڵی شیعری کاوە عوسمان کراوە بە یەک تێکستی شیعری بە تێکەڵ کردنی دوو تایتڵ و تەنانەت فیگور و وێنەی باکگراوندی شیعری دوەمی کاوە عوسمان لە گەڵ تایتڵی شیعری یەکەم و بەشێکی تری تایتڵی شیعری دوەم کۆپیکراوە لەلایەن ستیڤان شەمزینی!

ئەمەش تێکستی ستیڤان شەمزینیە کە لەدەنگەکان بڵاوکراوەتەوە بە چەند ڕۆژێکی کەم لە ١١. ١١. ٢٠٢١ دوای بڵاوبونەوەی شیعرەکەی کاوە عوسمان تەنها بە بە چوار ڕۆژ !
گەر خوێنەر سەرنج بدات، ستیڤان شەمزینی هەمان نیوەی تایتڵی تێکستەکەی کاوە عومسانی ی بەکارهێناوەتەوە بێ ئاماژە کردنێک بەو وەرگرتنە.

[□□□□□□□ □□□□□□ □□□□□:□□□□□ ..□□□□□ □□ □□□□□ □□□□□□□]()

ژوانێک تەڕتر لە باران.. شیعری: ستیڤان شەمزینی – Dengekan

دووەم/

تکامە خوێنەر جوان تەماشای وێنەکەش بکات و نیوەی تایتڵی شیعرەکەش سەرنج بدات تا بزانێ چۆن هەردوکیان لە تێکستێکی تری نوسەر کاوە عوسمان وەرگیراوە کە ساڵێ پێشتر هەر لە ڕۆژنامەی دەنگەکان بڵاوبوەتەوە!

گەر خوێنەر سەرنج بدات هەمان وێنەی باکگراوند و هەمان تایتڵ بە ئایدیای باران بارین ئاشکراو ڕوونە لەم تێکستە ئەسڵیەکەی کاوە عوسمان کە پێش ساڵیک بڵاوبوەتەوە لە
٢٠٢٠/ ٢٣/٨
لە دەنگەکان !

لینکی تێکستەکە

[□□□□□□□□ □□ □□□ □□□□□□□ … □□□□ □□□□□ □□□□□□□ □□□□□□]()

توانەوە لە ژێر بارانا … کاوە عوسمان عومەر – Dengekan

تێبینی . لەبەر نەبوونی کات و بوار بۆ ووردبینیەکی چڕتر بۆ بەراوردکاری لە نێوان تێکستی ئەو دوو نوسەرە ، تەنها ئەو چەند تێکستەم مەبەست بوو تیشکی خەمە سەر، بەڵام ئەوەی سەرنجی ڕاکێشام هەمان نوسەر ستیڤان شەمزینی لە تێکستی تریشا تایتڵو وێنای شیعری هەمان نوسەر کاوە عوسمانی کۆپی کردوە و بردویەتی و بە تایتڵی تر تێکستی نوسیوە ، بۆ نمونە ، نوسەر کاوە عوسمان دوو تێکستی بە ناوی وەرزێک لە نەفرەت و وەرزێک لە پەرادیسا لە دەنگەکان

بڵاوکردوەتەوە ، یەکێکیان ساڵێک لەمەو پێش و ئەوی تر لە مانگی مارسی ئەمساڵدا.

تێکستی یەکەم

وەرزێک لە نەفرەت لە ۲۹/٦/۲۰۲۰ لە دەنگەکان بڵاوبوەتەوە.

لینکی تێکست
https://dengekan.info/archives/15993

تێکستی دووەم

وەرزێک لە پەرادیسا لە ۲۱/۳/۲۰۲۱ لە دەنگەکان بڵاوبوەتەوە.

لینکی تێکستەکە
https://dengekan.info/archives/19243

گەر خوێنەر سەرنج بدات نوسەر ستیڤان شەمزینی جارێکی تر هەمان ئایدیای شیعری وەرزێک ، واتە تایتڵی شیعرەکەی کۆپی کردوە و تێکستی تری لەبەرهەمناوە! پاش بڵاو کردنەوەی هەردوو تێکستەکەی کاوە عوسمان.

تێکستەکەی ستیڤان شەمزینی بەناونیشانی وەرزە سەوزەکانی ئەوین لە ۷/۹/۲۰۲۱

لینکی تێکست

□□□□□□ □□□□□□□□□□ □□□□□ ..□□□□□ □□□□□ ..□□□□□ :□□□□□ □□□□□□□ □□□□□□□□

نوسینی- ئیدریس کەریم
هۆڵەندا ، امستردام

Edrees.karim1983@yahoo.com

بووکی دەریا – ی کورد، قوربانیی نائومێدی.. بکر عویضة.. وەرگێڕانی: فازیل شەوڕۆ

“بووکی دەریا”، وەک دەزانین، زادەی خەیاڵدانی فۆلکلۆری میللەتانە، داستان و ئەفسانەکانی میللی پڕن لە سیمای ئەو “بووکە”. لە فەرهەنگی ئینگلیزیشدا، پێی دەگوترێ(Mermaid) . لە، لە نێوان شەوی سێشەممە و سەحەری چوارشەممەدا، لە حەفتەی ڕابردوو، قەدەر، لە چاوەڕوانی “بووکی دەریا”یەک بوو، لە کەشی ژیانێکی حەقیقیدا، بەڕاستی، خوێن لە نێو دەمارەکانی ئەو بووکەدا گڤەی دەهات و گۆشتی نەرم و ناسک ئەسقانەکانی داپۆشیبوو. خەونی ئەو قەدەرە ئەوەبوو، ئەو بووکە بفڕێنێ و بیخاتە باوەشی دەستگیرانەکەی لە بەریتانیا. بۆ ئەو مەرازە، بووک خۆی دایە دەستی بەلەمێک، کەسەوەرەکانی لەدەستی بازرگانەکانی ڕۆحی مرۆڤن بوون. خەون و خەیاڵێک، بووکی لە ئامێز گرتبوو، کە لە کەنارەی ئینگلیزی(دەریای مانش) دەپەڕێتەوە و دەگاتە کەناری ئاسوودەیی و ئامێزی خۆشەویستەکەی! بەڵام، ئاخ! قەدەر، پێشوەخت قەڵەمی لە چارەنووسدابووە و مەرگ دەمەکە بوو، لەوە، لەچاوەڕوانی ئەو بووکەدا بوو، مەرگێک، کە حەقە، لە زۆر بە نامرادی نەشکرا. بەڵام هەر ئەم (حەقە)شە کە پێ بە دەم هاواردەکا:(ولا تُلقوا بأيديكم في التهلكة). ئێستا، کە هەیە نهێنیی عوزری قوربانییەکانی ئەو بەلەمە نغرۆبووە بزانە، لە پێش هەمووشیان هی ئەو “بووکە کوردە”؟ عوزری، مریەم نوری محەمەدی، (٢٤)بەهاری، کە یەکەم کەس بوو لە نێو قوربانییەکاندا ناسرایەوە؟

بەڵام، تێکڕای عوزرەکان، دەکرێ لە یەک تاکە عوزوردا چڕبکرینەوە، ئەوەیش تاریکستانی نائومێدییە، کە تێیدا هەموو چراکان خامۆشکراون، هەرچی پەیوەندیی و ئیحساسە بە ژیان و بوون، وجوودیان نەماوە! ژیان لە (هیچ) بەوەلاوە شتێکی دیکە نییە.

جا لەژیکی ژیانی ڕۆژانەمان، پێمان دەڵێ، ئەم بێئومێدییە بەردوام بوونی هەیە، نەک هەر بۆ ئەو کەسانەی، لە دۆزەخەدا ڕادەکەن بەرەو کەنارەکانی ئەوروپا کە گۆیا بەهەشتە و نەرگزجارە و گولستان و

باخەکانی، گەزۆ و هەنگوێنت بەسەردا دەبارێنن، بەڵکو بۆ ئەو کەسانەی کە نغرۆش نەبووین و هیوایان لێ ون بووە و بۆ سۆدرەی سەران ترووسکاییەک ڕۆناکی لەو سەری تۆنێڵەکەدا بەدی ناکەن! ئەمەش بۆ تێکڕای کۆمەڵگایەکان هەر وایە، بۆ هەموو چین و توێژەکان، بە هەژار و دەوڵەمەندەوە، هەمووان یەکسانن، لە نێو گەرداوی نامرای و ب□م□رازی و جیاوازیی چینایەتی و کەلتوور و پاشەگەردانیدا. بێئومێدی، هێندە بێ ڕەحمانە دەست دەنێتە بێنە قاقایان، تا نەیانخنکێنێ دەست شل ناکا.

ئەو نائومێدییەی کە قوربانییەکان ڕادەستی کارەساتەکانی بەلەمی بازرگانانی مرۆڤ فرۆش دەکا، تایبەتمەندییەکی جیاوازی هەیە: یەکەم: وێرانکاریی لە ڕادەبەدرەی، و□ڵاتانی ئەو قوربانییانە. چەندە جێگەی داخ□، و□ڵاتێکی وەکو عێراق، ئەوە چارەنووسی بێ! لە کاتێکدا، تا دوینێ لە هەرچوار ئیقلیمی دونیا بۆ نان پەیدا کردن ڕوویان تێدەکرد و بۆ ژیانی شەڕەفمەندانە ئۆقرەتیان تێدا دەگرت و لە دیوەخانی گەرم و گوڕ پێشوازیان لێدەکراو، ژن و ژنخوازی تێدا دەکرا و لەگەڵ یەکتریدا دەبوونە دۆست و ئاشنا. ئێستاش، بڕوانن، چۆن ئەو هەموو عێراقییە، لە نێو زوخم و سەهۆڵبەندانی سنوورەکانی ئۆکرانیا و ڕوسیای س□پی لە ژێر دەواری شڕدا، لانەوازانە، دەتلێنەوە. ئەدی سوریا؟ ڕەنگ بێ نەوێ نوێ سەیری پێ بێ، گەر بڵێین تا شەستەکان و حەفتاکانی سەدەی ڕابردوو، عەرەبەکانی درواسێ دەچوون لە دیمەشق کار و کاسبیان دەکرد، ئیمرۆ، وا پتر لە (١٠) ملیۆن سووری ئاوارە و دەربەدەری زێدی خۆیانن یان پەناهەندەی و□ڵاتانن. و□ڵاتێکی وەکو لیبیا، کە سەرچاوەی عەیش و ڕزقی چەندان ملیۆن کریکاری میسری بوو لەسەردەمی عەقید موعەمەر قەزافیدا، ئێستا ئەوانیش پەرتەوازەی و□ڵاتانی ئەوروپا بووین و و□ڵاتەکەیان بووەتە کاروانسەرای کۆچکەرانی ئەفریقیا. راستە، لیبییەکان نەبوونەتە قوربانی بازرگانەکانی ڕۆحی مرۆڤ ، بەڵام بە درێژایی ئەو (١٠) ساڵەی شەڕوشۆریش، ئەوانیش هیچ خیرو خۆشییەکیان لە خۆیان نەدیوە.

پرسیارەکە، ئەوە: هیچ چارەیەک بەدی دەکرێ؟ کەژەکە تا ئێستا هیچ روون نییە. بەڵام ڕوون و ئاشکرایە ک□ و□ڵاتانی ئەوروپا لە نێو خۆیاندا مشت و مڕیانە چۆن ڕووبەڕووی ئەو کارەساتە مر□یانە ببنەوە، کە لەڕێی دەریای ناوەند یان لە ئەفریقیاوە کۆچ دەکەن. سەیرکە چۆن. سەرۆک وەزیرانی بەریتانیا ــ بۆیرس جۆنسۆن، سەرکۆنەی سەرۆکی فەرەنسی ـ مانوێل ماکرۆن دەکات و گلەیی لە یەکتری دەکەن،

گۆیا پەیوەندیی نێوانیشیان خۆشە، کە ڕیایەکی سیاسییە! بێگومان بۆ ئەوان بەرژەوەندیی خۆیان بە پلە یەکەم دێ، بەڵام بووکە جوانەمەرکی کوردی، تەنیا قوربانییەکە لە بەلەمێک کە نائومێدی لەسەر دەڕژێ. لە حیساباتی ئەو سیاسییانەدا تەنها (نائومێدییەک) بوونی هەیە کە ئەوان ئەسەفی بۆ دەخۆن و بەس!

• ئەم بابەتە لە نووسینی ڕۆژنامەوانی فەلەستینی (بكر عويضة) کە لە ژمارەی ١٥٧٠٩ی ڕۆژنامەی شرق الاوسط – چوارشەممە ١/١٢/٢٠٢١، بڵاوکراوەتەوە

عروس البحر الكردية ضحية يأس